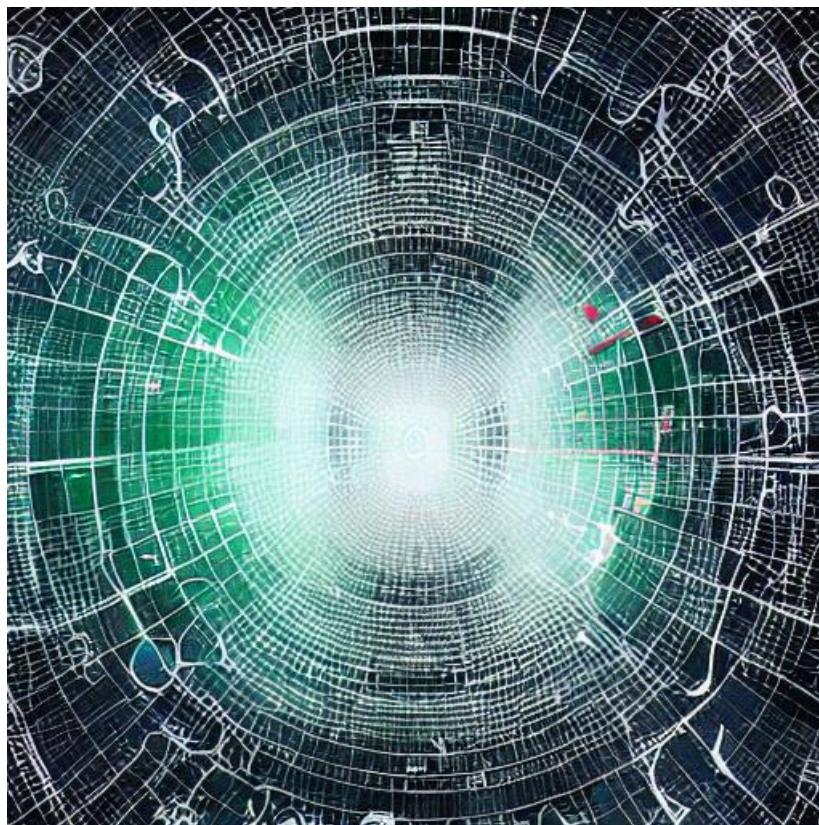

Repedezik a régi világ - Mit mond 15 globálisan meghatározó elemző intézet 2023-ról?

Szepesi Balázs, Aranyi-Aszalós Vivien, 2023. január

Repedezik a régi világ. Amerika, Afrika, Ázsia és Európa 15 vezető think tankjének 2022-es anyagai szerint a háború és a gazdasági válság csak a történet egyik fele, az elemzéseket áttekintve a régi világrend felbomlása sejlik fel. Az erő és a félelem elkezdte feltépni azokat az alaphálózatokat, amelyek a globális gazdaságot és politikai rendszert az elmúlt évtizedekben működtették.

Az Összkép immár harmadik alkalommal tekinti át a világ 15 vezető intézetének egy évi munkájának témáit, hogy a sok tekintélyes üveggömb fényében vizsgálja meg, mit is hozhat a következő év. [Tavalyi cikkünk](#) bő egy hónappal azelőtt jelent meg, hogy Oroszország megtámadta Ukrajnát. Akkor azt írtuk, hogy befelé megyünk még a viharba, veszélyes és izgalmas időszak vár a világra. Így is lett: beljebb vagyunk a viharban. A veszély a háború katasztrófájában öltött testet.

Repedezik a világ – a hotpot.ai mesterséges intelligenciája által készített kép a cikk kulcsszavainak felhasználásával

2022-ben a Az intézetek kijelzőtábláin az üzemzavarra figyelmeztető piros lámpák hosszú sora gyulladt ki. A világ vezető think tankjeinek tavalyi témáira fókuszáló áttekintésünk fő eredményei a következők:

1. Az elemzések részben szomorú, de átmeneti folyamatokat vizsgálnak. Ilyen a háború és a gazdasági válság. Az elemzések azonban ennél többre utalnak: az elmúlt évtizedek globális politikai és gazdasági intézményrendszere van felbomlóban, a mesterséges intelligencia átalakítja a gazdaságot és az államot. A világ működésében egyre meghatározóbbá válik az erő, a fenyegetőképesség témája.
2. A COVID után a gazdaság működése nem tért vissza a korábbi normális üzemmódba. Klasszikus válságtematika rajzolódik ki az elemzésekből: infláció, energiaválság, kamatemelések, piaci bizonytalanságok, társadalmi feszültségek. Emellett az értékláncok globális átalakulásának és a nemzetközi kereskedelem politikai szempontok alá rendelésének folyamata foglalja le a gazdaság elemzőit.
3. A koronavírus járvány nem szűnt meg, de hozzászoktunk. A post-COVID, a járvány okozta mentális problémák és az egészségügy átszervezésének témái vázolják fel a szelídülő járvánnyal való együttélés körvonalait.
4. Habár a járvány, majd a háború leszorította a klímasemlegesség témáját az első helyről, az ügy nem veszített jelentőségéből. A széndioxid-kibocsátás csökkentésének gazdaság-, társadalom- és politikaszervező szerepe beépült a mindennapokba.

Háború, Válság, Szakadozás, Erő, Mátrix

A 15 vezető think tank szerint a világ alakulását a következő táblázatban összefoglalt folyamatok határozzák meg.

Repedezik a régi világ				
Orosz-ukrán háború	Gazdasági Válság	Globális Intézményrendszer szakadozása	Fegyveres erő jelentőségének növekedése	Digitális technológiák és infrastruktúra
<p>A háború művészete</p> <ul style="list-style-type: none"> A nukleáris fenyegetés tényezővé válása A háború technológiájának változása: hibrid hadviselés, új fegyverek, harcterek Tovagyűrűző hatások Orosz stratégia elemzése Az USA támogatása NATO szerepe a konfliktusban Közösségi média és üzenetküldő szolgáltatások szerepe Hírszerzési módszerek szerepe <p>Szankciók és hatásaik</p> <ul style="list-style-type: none"> A háború hatása a világ különböző régióinak gazdaságára, az egyes országok külpolitikájára Ukrán menekültek helyzete Globális élelmiszerellátás problémái Energiaválság <p>Nemzetközi áttrendeződés</p> <ul style="list-style-type: none"> NATO bővítése Nemzetközi szervezetek megbénulása (ENSZ BT, EBESZ) 	<p>Makrohatások</p> <ul style="list-style-type: none"> Infláció Központi bankok infláció kezelése – kamatemelés és stagflációs kockázat <p>Piaci bizonytalanságok</p> <ul style="list-style-type: none"> Élelmiszer-ellátás biztonsága Energia-válság, Ingatag munkaerőpiac Ellátási láncok megszakadása Kripto-piac összeomlái <p>Társadalmi következmények</p> <ul style="list-style-type: none"> Individuális válsághelyzetek mentális egészség-krízis, lakhatási válság, munkakörülmények Az egzisztenciális bizonytalanság veszélyezteti a demokráciát, erősíti a terrorizmust 	<p>A hidegháború után kialakult liberális nemzetközi rendszer meginog</p> <p>Deglobalizáció</p> <ul style="list-style-type: none"> Erősödő USA-Kína rivalizálás Protekciónizmus a félvezetőpiacon (Chipgyártás és ellátás biztosítása), Lokalizált gazdasági működés felértékelődése Kiber-szuverenitás: internet és online rendszerek nemzeti lehatárolása Biztonságpolitika dominálta kereskedelmi korlátok és nemzeti iparfejlesztési programok 	<p>Védelmi képességek fokozása</p> <ul style="list-style-type: none"> a háborúk jövőjéről való gondolkodás előterbe kerül Pacifista megközelítés helyett fegyverkezés - fordulat Németországban és Japánban Export-szabályozás mint biztonságpolitikai eszköz, <p>Új technológiák és potenciális harcterek</p> <ul style="list-style-type: none"> Az űr militarizálása: Műholdromboló rakéták (ASAT) tesztjeinek korlátozása, Biofegyverek átértékelése, biohadviselés Stratégiai, nukleáris és haditengerészeti kérdések az Északi-sark vidékén 	<p>Mesterséges Intelligencia</p> <ul style="list-style-type: none"> Az MI közpolitikai kezelése: szabályozás, etika, milyen mértékben helyettesítheti az emberi munkaerőt? MI a szociális szférában <p>Digitális biztonság</p> <ul style="list-style-type: none"> E-kormányzati rendszerek védhetősége, Víz alatti internet-kábelek védelme, Deepfake és fakenews <p>Perspektívák</p> <ul style="list-style-type: none"> Hold-bányászat jövőbeli szabályozási környezete, Metaverzum és egyéb virtuális valóság programok, Kvantum-technológia stratégiák

Elég pesszimista az összkép. Tudatosan kerestük, hol vannak azok az elemzések, amelyek a pozitív folyamatokat vizsgálják. Derűlátást az [India optimizmusáról](#), az [Afrikai gazdasági együttműködés erősödéséről](#), az [új technológiák szociális alkalmazásáról](#) szóló tanulmányok mutattak. Persze lehet, hogy azért nem találtunk több ilyen írást, mert az elemzők figyelmét a sokasodó veszélyek kötik le.

Módszertan

A világ vezető think tankjainak tematikája az egyik legmegbízhatóbb forrás arra vonatkozólag, miről is szól a világ. Cikkünkhöz az általuk legfontosabbnak tartott témákat rendszereztük. 15 intézmény 2022-es nagyobb elemzéseit tekintettük át a különböző kontinensekről. Amiről ezeken a helyeken gondolkoznak, az fog idővel megjelenni a sajtóban, a politikában – ezért is érdemes figyelni, miről mit mondanak ezekben a műhelyekben.

Az elemzésbe bevont intézetek: Brookings, Bruegel, CASE, Chantham House, China Institute of Contemporary International Relations, FGV, French Institute of International Relations, Heritage Foundation, ISS, Japanese Institute of International Affairs, Konrad Adenauer Stiftung, Korean Development Agency, RAND, South African Institute of International Affairs, Observer Research Foundation.

Szomorú korszakok szomorú verseit: Ady Endre 1909-ben írt [Kocsiút az éjszakában](#), Babits Mihály 1925-ben megjelent [A gazda bekeríti házát](#) című költeményét idézi fel a táblázat.

Munkácsy Mihály: Vihar a pusztán – forrás: wikipedia.org

A háború felélesztette a fizikai fenyegetés rémét és megrepesztette a nemzetközi rendszer falait

A háborúval kapcsolatban érdemes szétválasztani a konfliktus direkt hatásait és átfogó következményeit. Pusztítás, válság, menekültek, nemzetközi helyezkedés, fejlődő haditechnika – ezek egy fegyveres konfliktus szomorúan nyilvánvaló következményei. Azonban úgy tűnik az orosz-ukrán háború jelentősége túlmutat az összecsapás méretén.

A szomszédunkban folyó háború első éve – bármilyen meglepő is – nem számít kirívóan nagyoknak a halálos áldozatok eddigi számát nézve. A [Wikipedia listája](#) szerint 20 olyan fegyveres konfliktus volt ebben az évszázadban, amelyben több mint 25 ezren haltak meg. Ebből ez a háború „csak” a 13. az elhunytak 200 ezresre becsült száma alapján. Nem is az teszi a háborút különlegessé, hogy milyen gazdag országok vívják – a 2013-ban kitört iraki háború nem forgatta fel ennyire a világot, pedig Irak GDP-je akkor nagyobb volt, mint Ukrajnáé a 2020-ban.

A jelentős globális hatás valószínűleg több tényezőre vezethető vissza. Ilyenek a háborús szankciók, a COVID következtében feszültté vált világgazdasági helyzet, az orosz és az ukrán gazdaság globális

ellátási láncokban (elsősorban energetikai és mezőgazdasági területeken) játszott és most kieső szerepe, illetve Oroszország kiemelkedő jelentősége a nemzetközi szervezetek rendszerében.

Még egy dolog, ami miatt ez a konfliktus nagyon más, mint a korábbiak: évtizedek óta először használta egy nagyhatalom a nukleáris fenyegetés eszközét.

Hosszú elemzések jelentek és fognak megjelenni arról, mi is a háború jelentősége, a konfliktus egyértelművé tette, hogy a fejlett világban élők életét közvetlenül érintő, sőt fenyegető háború nem a meghaladott múlt része, hanem újra velünk van. A vezető think tankek elemzői is kiemelten foglalkoztak a világ újrafegyverkezésével, a szaporodó fenyegetések elleni védekezéssel, az emberek közötti szervezett erőszak várható jövőbeli technológiáival.

Az Oroszország és az Ukrajnát támogató Nyugat konfliktusának következtében több nemzetközi szervezet működése megbénult, ez az ellenállás felgyorsította az USA és Kína között már régóta alakuló világhatalmi vetélkedés feszültségeinek növekedését.

Az Összkép a magyar társadalom és gazdaság működéséről szóló elemzések magazinja. [Iratkozz fel hírlevelünkre, kövess minket](#), ha szeretnéd mélyebben megérteni, hogyan működik Magyarország.

Felpattanás helyett beragadás a gazdaságban

Nem igazolódott be az a remény, hogy a COVID lecsengésével a világ újraindulása és a nagy állami programok újra növekedési pályára állítják a gazdaságot. Ennek három fő oka van:

- A COVID szétzilálta a világgazdaság működését, a fokozatos helyreállást megakasztotta a háború, különösen az energiaválság sújtotta Európában.
- A 2008-as válsággal elindított és a COVID alatt felpörgetett pénznyomtatás hatástalanná vált, inflációs spirálba vitte a világ gazdaságát. Az infláció hűtésére indított kamatemelések pedig lefékezték a beruházásokat.
- A világgazdaság gördülékeny működését egyre jobban megakasztják és elbizonytalanítják a biztonságpolitikai, klímavédelmi, illetve protekcionista motivációkra épülő nemzetközi kereskedelmi korlátok.

A stagfláció veszélyéről, a munkaerőpiac bizonytalanságairól, a társadalom békéjét aláásó társadalmi feszültségekről szólnak a figyelmeztetések.

Ha a háborús hatásokon és a gazdasági válságon kívüli gazdasági témák listáját böngésszük, az ellátási láncok és az innováció témája tűnik leginkább szembe. Érthetőbben mondván átalakulóban van az, hogy hogyan szervezik, miért, és hova telepítik termelésüket a világ gazdasági központjai és még nem látni, hogyan fogja ez átalakítani az egyes gazdaságok innovációs képességeit és motivációit.

Gazdaság	Klímaváltozás
<p>Makrohatalások (lásd előző ábra)</p> <p>Energia, élelmiszer, munkaerő és pénzügyi piac turbulenciái (lásd előző ábra)</p> <p>Ellátási láncok</p> <ul style="list-style-type: none"> A COVID-19 majd az orosz-ukrán háború hatása Az ellátási láncok újra szervezésének hatása az innovációra <p>Hosszú távú ügyek</p> <ul style="list-style-type: none"> Nyugdíjrendszerek jövője a jóléti államokban, Innováció különböző formái 	<p>Karbonsemlegesség megteremtése</p> <ul style="list-style-type: none"> Karbonsemleges működéshez szükséges infrastrukturális fejlesztések A piaci verseny szerepe a klímasemlegesség elérésében Nemzetközi klímakonferenciák: működnek vagy sem? <p>Klímaváltozás következményei</p> <ul style="list-style-type: none"> EU szintű alkalmazkodás a klímaváltozás következményeihez Hőhullámok, 2022 meleg nyara <p>Klímaügyi eszközök</p> <ul style="list-style-type: none"> Zöld kötvények Akkumulátor gyártás - lítium bányászat Elektromobilitás – tömegközlekedés dekarbonizációja Hidrogén, mint energiaforrás - hidrogénipar fejlesztése
Munkaerőpiac, társadalom	Egészségügy
<p>Technológia társadalmi hatása</p> <ul style="list-style-type: none"> Megfelelő képesítéssel rendelkezik-e a munkaerő a jövő munkái számára? A mesterséges intelligencia hatása a munkaerőpiacra, Technológiai fejlődés hozzájárul a társadalmi egyenlőtlenségekhez <p>Munkaerőpiaci folyamatok</p> <ul style="list-style-type: none"> Hibrid munkavégzés jövője Digital off-shoring, Long-COVID hatása a munkaerőpiacra Kiegészítés <p>Egyes társadalmi csoportok</p> <ul style="list-style-type: none"> Z-generáció helye a gazdaságban, világlátása, Nők helyzete 	<p>COVID</p> <ul style="list-style-type: none"> COVID-19 oltási oltási okmányok hatása a gazdaságra, a közegészségre, a vakcinafelvételre Szülők hozzáállása gyerekeik COVID-19 elleni beoltásához az USA-ban <p>Kor és mentálhigiénia</p> <ul style="list-style-type: none"> Különbség a 75 év fölöttiek és a 75 év alattiak ellátásában Mentális egészségi válság <p>Egészségügy szervezése</p> <ul style="list-style-type: none"> Nővérek kiegészítése Az egészségügy uniós szintre emelése az EU-ban Egészségügy irányítási hatékonyságának javítása

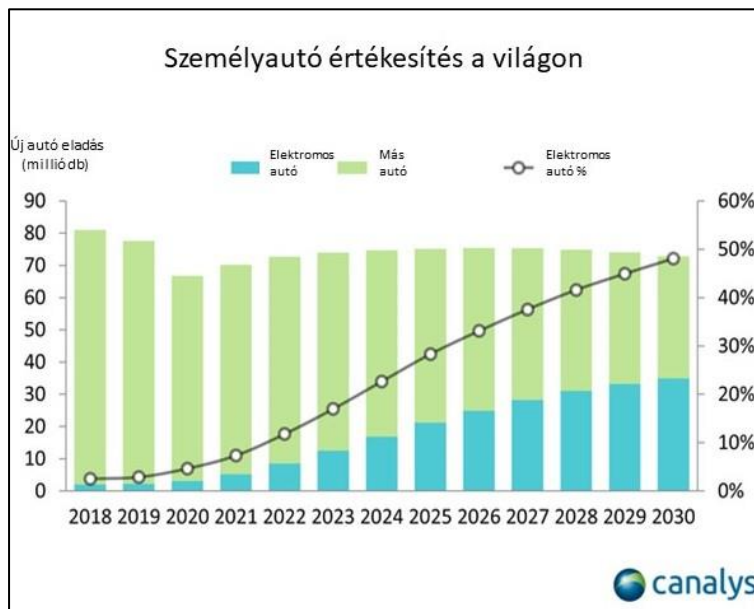
A post-COVID zöld szeretne lenni

A háború és a gazdasági válság témái között a tavalyi évben szinte elvesztek a koronavírusra vonatkozó elemzések. A járvány nem tűnt el, de egyrészt szelídült, másrészt pedig hozzászoktunk. A post-COVID munkaerőpiaci hatásaival, adminisztrációjával foglalkoztak az elemzők, maga a járvány már nem olyan érdekes, a szokásos ügymenet része. Hiába kapták meg a koronavírus [370 millióan](#) 2022-ben (70 %-kal többen mint 2021-ben), hiába haltak meg közülük [1,2 millióan](#) (harmadannyian, mint egy évvel korábban), a COVID már nem foglalkoztatja a világ jövőjének elemzőit.

A post-COVID világ azonban itt van velünk. A kiegészítéssel, a mentális egészségi válsággal, a post-COVID-dal, az egészségügy átszervezésével kapcsolatos elemzések mutatják, milyen hatással jár, hogy egy új – reméljük tovább szelídülő – járvány lett valószínűleg még sokáig része életünknek.

A koronavírus és a háború letörték a klímasemlegesség ügyének világszervező ambícióit, azonban a téma ereje nem csökkent. A 2022-es hőhullámok is figyelmeztettek a magas szén-dioxid kibocsátás káros hatásaira, és úgy tűnik, a környezetvédelem a biztonságpolitikai témákkal összefonódva a szabadpiaci folyamatok korlátozásán fáradozó koalíciók alapeszméjévé válik. Arra is utalnak jelek, hogy a háború az erősödő amerikai-kínai szembenállás ellenére ez az a terület, ahol a nemzetközi együttműködés továbbra is megmaradhat.

Az autóiipar is megállíthatatlanul elindult az elektromobilitás irányába. A geostratégiák is egyre többet gondolkoznak a napelemes, digitális világ ritkafémjeinek biztonságos utánpótlásán. A felmelegedéssel pedig felértékelődik és új játszmák helyszíne lesz az Északi-Sark, Grönland, Alaszka vidéke.

Forrás: [canalys.com](https://www.canalys.com)

Mit kezdünk a cseppfolyós bizonytalansággal

Persze a világ alakulása teljesen máshogyan néz ki Ázsiából, mint az Atlanti-óceán partjairól nézve. Ha az átfogó trendek helyett a világ régióra figyelünk, öt markáns folyamat rajzolódik ki: Európa megtorpanása, Amerika pozíciótartási motivációja, Kína világhatalommá válása, India emelkedése és Latin-Amerika balra fordulása. Ezekről a cikk folytatásában írunk majd bővebben.

Persze kevés az új abban, hogy keletibb, digitálisabb, zöldebb, bizonytalanabb és erőszakosabb lett/lesz a világ. Nem kizárható, hogy a háború és a COVID miatt csak erősebb kontúrokkal látszanak ezek a trendek. Azonban sok jel utal arra, hogy eljutottunk oda, hogy ezek a folyamatok szétszakíthatják a hatalom és a gazdaság 30 éve kialakult rendjét.

Mit kezdünk mindezzel? Az infláció, a kamatok, az energiaárak megugrását érzi mindenki, mit ad ehhez hozzá, hogy a világ 15 vezető intézete szerint a nemzetközi helyzet fokozódik? Két válasz van erre:

- Egyrészt a káosz, amit most látunk, nem csak nem csak olyan egyedi katasztrófák eredménye, mint a koronavírus-járvány vagy a háború, hanem valami általánosabb átalakulásból következik.
- Másrészt ne reméljük, hogy az orosz-ukrán béke és a piaci hullámzások lecsillapodása után visszatérünk az öt évvel ezelőtti békeidőkhöz. Abból a folyóból kiléptünk, nem pontosan látszik mi és milyen jön helyette.

Nehéz és veszélyes helyzet ez. Az 1929-es nagy válságból világháború lett. Az 1970-es évek olajkrízise után a nyugati világ alkalmazkodott, a kommunista világ összeomlott, vér nélkül dőlt el a hidegháború. Most az 50, 100 évvel ezelőtti állapothoz hasonlít a világ – kevés túlélésre játszani, alapos felfordulás jön.

Illúzió, hogy kerítést húzzunk, ahogy Babits remélte. Magyarország egy [rendkívül nyitott ország](#), a világ változását valószínű jobban meg fogjuk érezni, mint sok más ország. Be fog gyűrűzni, ahogy ideért a 70-es évek turbulenciája, érezni fogjuk, mint a 2008-as pénzügyi válságot. Mindez pedig nem csak a háborús hatásokra és a gazdasági válság átmeneti csapásaira vonatkozik. Az export és az import hazai jelentősége miatt fokozottan hat ránk, hogyan változnak a globális kereskedelem szabályai és hálózatai. Az ország relatív tőkeszegénysége és aktív beszállító szerepe miatt erősen formálja gazdaságunkat az értékláncok átalakulása.

Ezért többre van szükség, mint hogy kibekkeljük a nehéz éveket. Megérteni kell a változások természetét és megtalálni az alkalmazkodás irányait és formáit. Az egyre bizonytalanabb, erő- és hatalomorientáltabb, digitálisabb és zöldebb világban egy valami ugyanúgy fog működni, ahogy eddig is. Annak a vállalkozásnak, településnek, embernek jut nagyobb biztonság és jobb élet, amelyik jobb pozícióval rendelkezik akár a küzdelemben, akár az együttműködésben. Az él nagyobb biztonságban és jólétben, aki jobb pozícióval lép be az elkerülhetetlen konfliktusokba, a sokat ígérő együttműködésekbe.